

Z literatury

ERDÉSZETI TERMÖHELYFELTÁRÁS ÉS TERKÉPEZÉS. LEŚNE ROZPOZNANIE SIEDLISK I ICH KARTOWANIE. Książka opracowana przez zespół 7 autorów pod kierunkiem prof. Imre Babos z Węgierskiego Instytutu Badawczego Leśnictwa. Stron 493, tab. 72, ryc. 108 w tym 66 rys., 15 fot. i 27 map. Wyd. Węgierskiej Akademii Nauk, Budapeszt — 1966. Cena 90 ft.

Do planowego podnoszenia produkcji drewna niezbędne jest całkowite wykorzystywanie zalesianych i zadrzewianych powierzchni gruntu. Ponieważ powierzchnia leśna w kraju jest ograniczona, to rozszerzenie produkcji drewna jest możliwe tylko przez lepsze wykorzystanie przestrzeni ponad powierzchnią ziemi. Temu celowi służy rozpoznanie siedliska, określenie jego produktywności, jak również określenie wymagań siedliskowych poszczególnych gatunków drzew uprawianych dla pozyskania drewna. Na tej drodze planowanie może wytyczyć sposób potencjalnego wykorzystania danego siedliska.

Poznanie siedliska osiąga się przez zbadanie czynników klimatu, ukształtowania terenu, stosunków wodnych i właściwości gleby — przy uwzględnieniu wpływów środowiska na współdziałanie tych czynników. Szczególne znaczenie przypada tu bilansowi wodnemu, który jest znamieny dla siedliska i warunkuje udatne zrealizowanie planu upraw i dalszy wzrost roślin drzewiastych.

Rozpoznanie siedliska opierać się może na ustaleniach, które wynikają już ze zbadania roślinności drzewiastej i zielonej pokrywającej wyłączenia siedliskowe. Ze składu gatunkowego roślinności i wzrostu drzew wnioskuje się o sile produkcyjnej poszczególnych wydzieleń, o ich wartości dla gospodarstwa.

Wyniki badań i wnioski wynikające z rozpoznania siedliska mogą być naniezione na mapy siedliskowe. Autorzy książki przedstawiają czytelnikowi zarówno teoretyczne podstawy wykonanych

badzeń siedliskowych, jak i możliwości praktycznego opracowania teoretycznych założeń według następującego podziału: leśne tereny górskie, wyżynne, tereny nizinne ze zwięzłymi glebami zasolonymi, doliny rzeczne, bagna i tereny piaszczyste. Różne stosunki istniejące na poszczególnych obszarach wzrostu i siedliskach przy przyjęciu tych samych zasad prowadzą do różnych rozwiązań.

Nowością jest przy tym wprowadzenie przez autorów testu nasadzeń drzew określonych gatunków, wypracowanie systemu powiązań siedlisk i gleb oraz jego praktyczne zastosowanie, jak również rozwinięcie metody zdjęć lotniczych dla potrzeb kartowania siedlisk. Nowością jest także rozszerzenie przedmiotu badań na dziedzinę uprawy drzew leśnych, przy czym jednocześnie badania te mogą służyć jako podstawa wytycznych dla utrzymania siły produkcyjnej oraz dla melioracji gleby.

Po przedstawieniu niezbędnych podstawowych wiadomości autorzy donoszą przede wszystkim o wynikach ich własnych badań i o doświadczeniach sprawdzonych rozwiązaniach użytecznych dla praktyki. Wyniki te odzwierciedla dobrze dobrany materiał ilustracyjny. Na rozmiar prac wykonanych w różnych regionach kraju wskazują następujące liczby: dokładne badania siedliskowe przeprowadzono na ogólnej powierzchni 122 893 ha z czego dla 16 154 ha sporządzono mapy siedliskowe a dla 8 110 ha przygotowano już kompletny materiał wystarczający do skartowania.

Po raz pierwszy chyba ukazuje się tego rodzaju dzieło, które obszernie traktuje całość wiedzy o stosunkach zachodzących pomiędzy obszarem wzrostu, siedliskiem, ich badaniem i kartowaniem.

Książka jest przeznaczona przede wszystkim dla fachowców z zakresu zalesiania i zadrzewiania, jednak może być wykorzystana z pożytkiem przez każdego, kto zajmuje się określaniem wartości produkcyjnej siedliska oraz planowaniem zabiegów melioracyjnych.

Ukazanie się książki zbiegło się w czasie z szeroko zakrojonym na Węgrzech planowaniem zakładania przez rolnictwo topolowych plantacji dla pozyskania surowca celulozowego. Książka, zawierając bogate wiadomości z dziedziny siedliskoznawstwa, może ułatwić to planowanie nawet tym, którzy nie zajmowali się nigdy zalesianiem czy zadrzewianiem. Pozwoli podnieść realność planowania przez uwzględnienie czynników dotychczas nieznanych a mogących decydować o udatności plantacji. Adresowana jest zwłaszcza do leśników praktyków i pracowników urzędowania lasu. Poza tym jednak książka może być wykorzystana przez pracowników urzędów ziemskich kwalifikujących jakoś gleb dla rolnictwa, inżynierów państwowych gospodarstw rolnych i rolnicze spółdzielnie produkcyjne. Może być interesująca również dla botaników ponieważ przedstawia stosunki występowania roślin i ich wzrostu w powiązaniu z rejonami wzrostu i warunkami siedliskowymi. Zasluguje wreszcie na uwagę turystów o zainteresowaniach przyrodniczych, pozwalając im bliżej poznać naturę przez pogłębienie wiedzy o współzależności szaty roślinnej i czynników środowiska.

Stanisław Tyszkiewicz

A FENYOK TERMESZTESE. HODOWLA DRZEW IGLASTYCH. Red: dr Béla Kersztési. Akadémiai Kiadó (Wyd. Akademii), Budapeszt 1966. Str. 541, fotografii, rysunków i wykresów 162, tabel 87. Nakład 850 egz., cena 95 forintów.

Publikacja obejmuje całokształt zagadnień, związanych z hodowlą, uprawą, pozyskaniem i użytkowaniem drzew iglastych. Poszczególne zagadnienia opracowali wybitni pracownicy nauki pod ogólną redakcją dra Beli Kersztésiego, dyrektora Węgierskiego Instytutu Leśnego w Budapeszcie. Dobór autorów i osoba redaktora stanowią rękojmię wysokiej wartości naukowej a jednocześnie

nie praktycznej przydatności wydawnictwa dla gospodarstwa leśnego Węgier.

Problematyka leśna i udział leśnictwa w gospodarce narodowej Węgier kształtują się dużo inaczej niż w Polsce. Dobitną ilustracją tego mogą stanowić następujące liczby: ogólna powierzchnia lasów w Polsce wynosi 8,1 mln ha, na Węgrzech — 1,4 mln ha, lesitość w Polsce — 26%, na Węgrzech — 15%, udział gatunków iglastych w Polsce — ok. 84%, na Węgrzech — 8,4%.

Dużą zaletą książki jest obfity materiał ilustracyjny. Na szczególne podkreślenie zasługują liczne wykresy i rysunki, proste w układzie i jednocześnie bardzo komunikatywne. Ich dobra czytelność jest również efektem wysokiego gatunku papieru. Korzystanie z opracowań ułatwiają szczegółowe indeksy — nazwisk oraz przedmiotowy.

W celu możliwie wiernego i pełnego podania materiału zawartego w publikacji omawia się go w układzie rozdziałów.

Wstęp. Iglaste gatunki drzew w przyszłym składzie lasów węgierskich (István Danszky).

Aby ograniczyć import drewna iglastego, który obecnie wyraża się masą 2 mln m³, konieczne jest zwiększenie w lasach udziału drzew iglastych. W oparciu o aktualne dane siedliskowe zaplanowano podniesienie tego udziału do 15,3% a powierzchniowo — z 80,6 tys. ha do 152,6 tys. ha. Gatunkami dominującymi będą sosny — pospolita i czarna, natomiast świerk, jedlicę i modrzew będzie się wprowadzać jedynie na bogatszych siedliskach.

1. Stan hodowli gatunków iglastych i jej perspektywy (Béla Kersztési)

Według danych z 1962 r. sosna pospolita zajmuje 62,37% powierzchni drzewostanów z udziałem iglastych, sosna czarna — 26, 29%, świerk — 9,87% a modrzew — 1,47%. W drzewostanach tych, szczególnie w I klasie wieku, występują duże szkody powodowane róż-